

DET KONGELIGE AKADEMI FOR DE SKØNNE KUNSTER
AKADEMIRAADET

Akademiraadets opgave er at fremme kunsten og rådgive staten i kunstneriske spørgsmål

Til

Borgmester Roskilde Kommune og
bestyrelsesformand Vikingeskibsmuseet, Joy Mogensen
Direktør Vikingeskibsmuseet, Tinna Damgård-Sørensen

Cc:

Kulturminister Mette Bock
Direktør Slots- og Kulturstyrelsen, Jesper Hermansen

Charlottenborg, den 11. februar 2019
(25.02.50)

Pas på de fredede bygninger

Vikingeskibshallen i Roskilde blev affredet i 2018 som den første affredning af et intakt og helstøbt arkitekturværk siden Fredningsloven blev vedtaget i 1918. Akademiraadet har gennemlæst ministeriets redegørelse fra pressemeddelelsen om affredningen og museets årsberetninger siden 2004. Er Vikingeskibshallen blevet misligholdt siden 2004, så må affredningen være baseret på en række misforståelser. Vi har en fredningslov, der gerne skulle sikre dét, vi gerne vil passe på – uanset kommende tiders skiftende smag og behag. I finansloven 2019 er der bevilget 150 mio. kroner til Vikingeskibsmuseet til udbetaling i 2021 og 2022. Og med affredningen kan pengene bruges på at nedrive bygningen. Men de kunne også bruges på at gennemføre en tiltrængt renovering. Akademiraadet vil anbefale alle parter at tænke i at bevare og sikre det enestående arkitekturværk, der nu har fået international bevågenhed.

Vikingeskibshallen i Roskilde blev tegnet af arkitekten Erik Chr. Sørensen og opført 1962. I udtalelse i åbent brev den 29. januar 2016 til daværende kulturminister, pointerede Akademiraadet hallens arkitektoniske kvaliteter. Siden har en lang række arkitekter, fredningsmyndigheder og restaureringseksperter istemt rådets synspunkter fra 2016. Senest har Gunny Harboe, vicepræsident i ICOMOS (rådgiver for UNESCO i verdensarvsanliggender), afsløret i et interview i Børsen 22.12.2018, at bygningen er på en præliminær liste over EU's 100 vigtigste betonbygninger.

Kulturministeren har imidlertid affredet bygningen, der blev fredet i 1997. Det tungeste argument for affredningen var, dels at bygningens fredningsværdier ikke kan opretholdes med mindre der foretages konstruktionsændringer og tiltag, som skal forhindre vandet fra Roskilde Fjord i at beskadige bygningen og dens fundering, dels at huset ikke længere kan sikre de enestående vikingeskibe forsvarligt.

Ingen kan være uenige i, at Danmark i disse år oplever ekstremt vejr og stigende vandstande, og da Vikingeskibshallen ikke blev opført under den forudsætning, så er den naturligvis udfordret. Men siden stormfloden Bodil i 2013 har bygningsejeren, Roskilde Kommune, ikke sørget for at få sikret

huset forsvarligt. De forventede fremtidige vandstandsstigninger, der ligger til grund for affredningen, er ikke alene en udfordring for Vikingskibshallen, men for byområderne omkring Roskilde Fjord. Så kommunen forventes at skulle løse dette problem på et langt mere overordnet niveau. Med en større løsning, vil Vikingskibshallen heller ikke være udfordret på samme måde længere.

Ingen kan være uenige i, at vikingskibene skal være opbevaret forsvarligt. Men tilsyneladende er det en opgave, som museets ledelse (der har været den samme siden 1996), de skiftende medlemmer af museets bestyrelses samt Roskilde Kommune ikke har taget alvorligt siden 2004, hvor man jvf. museets årsberetninger for første gang konstaterer skader ved bygningen og herefter år efter år undlader at iværksætte helt almindelige og økonomisk overkommelige vedligeholdelsesarbejder.

Fra museets årsberetninger

- I 2004 og 2005 konstateres det i årsberetningerne, at en tidligere reparation af skader på betonen er brudt op igen. Ingeniørfirmaet Cowi rådgav museet om, hvordan man foretager en helt almindelig procedure for vedligehold af beton. Det nævnes dog ikke, om proceduren er iværksat.
- Af årsberetningen for 2006 fremgår det, at der er brugt penge på analyser af de genopbrudte betonskader, men ikke på at udbedre skaderne. Samme år stiller Nationalmuseet krav om, at museet løser problemet med for stor UV-stråling gennem museets vinduer, og forlanger problemet løst inden for 5 år. Det fremgår ikke af de efterfølgende årsberetninger, at problemet blev løst. Det er nu 13 år siden.
- I 2007 omtales det, at huset er rensset for alger, men det fremgår ikke, om der er repareret betonskader.
- Tagpaptaget oplyses lappet i 2008, og samtidig beskrives tagpappet modent til udskiftning. Dog uden, at der blev gjort noget for at skifte tagpappet.
- I 2009 fortælles det, at der er gennemført forskellige nødløsninger på tagpappet og smurt maling på facaden, men det nævnes ikke, om betonen er blevet repareret.
- Realdania betaler museet for en undersøgelse af betonen i 2010. Undersøgelsen konkluderer, at betonen var i bedre stand end frygtet. Der iværksættes dog stadig ikke reparationsarbejder af betonen.
- I 2011 var der alene fokus på formidlingen indendørs.
- Det samme er tilfældet i 2012. Ingen reparationer.
- I 2013 oplever museet stormfloden Bodil, og der udbetales 2,5 mio. kroner fra Stormflods-fonden, der omtales som penge tiltænkt udskiftning af vinduerne på hele nordfacaden. Museet bruger penge på at bygge trækonstruktioner, der kan monteres op ad vinduerne under en stormflod. Vinduerne bliver ikke skiftet.
- I 2014 fortælles det, at facadens beton repareres men ikke, at vinduerne udskiftes. Vinduerne er tilsyneladende udeladt igen. Det samme er tilfældet i 2015 og 2016, selv om vinduerne i dag er et af argumenterne for, at hele huset skal rives ned, da de ikke kan modstå en ny stormflod.
- I 2011 optræder denne sætning første gang: "Vikingskibshallen er meget nedslidt, de tekniske anlæg er forældede og nogle er brudt ned."
- Sætningen udbygges og gentages derefter i 2012, 2013, 2014, 2015 og 2016: "Vikingskibshallen er fortsat meget nedslidt, de tekniske anlæg (indeklimaregulering) er forældede, og de bryder jævnlige ned. Der foretages løbende udskiftninger af reservedele i anlæggene for at få dem til at køre, men mange dele kan enten ikke fås mere eller reparation er meget kostelig, fordi anlæggene er udgået for mange år siden." Hallens indeklimaregulering er afgørende for, at vikingskibene opbevares forsvarligt, hvorfor det er højst besynderligt, at der i en periode på seks år intet gøres for at udskifte ventilationsanlægget.

Fra 2017 er museets årsberetninger ikke tilgængelige på internettet.

Kulturministeriets sags gennemgang

I Kulturministeriets sags gennemgang af 30. august 2018 nævnes det flere gange, at museet ikke har kunnet skaffe midler til at restaurere hele bygningen. Men med et løbende vedligehold plejer man at kunne undgå dyre restaureringsprojekter. Det er i øvrigt sædvanlig praksis for fredede og bevarelsesværdige bygninger; de klarer sig ikke uden løbende vedligeholdelsesarbejder og heller ikke uden udskiftning af tekniske anlæg.

Eftersom Nationalmuseet udlåner værdier som vikingskibene i 5 års perioder, så vurderes det hvert 5. år, om forholdene for skibene er i orden. Nationalmuseet har gennem 13 år påpeget, at UV-strålingen gennem vinduerne skader skibene.

Det juridiske i, at det er udefrakommende forhold som øget vandstand i Roskilde Fjord, der iflg. sags gennemgangen kun kan løses ved at ombygge Vikingskibshallen i en grad, så de bærende fredningsværdier forsvinder – er et forhold, der baserer sig på en ingeniørrapport udarbejdet af Niras i 2018. Et af punkterne er udskiftning af vinduerne i den udsatte nordfacade, hvor Niras foreslår, at de "finner", der sidder foran hele museets facade ændres, så de bliver gjort stabiliserende for glasfacaden. Iflg. Kulturministeriets sags gennemgang konkluderer museets bestyrelse, at "dele af disse arbejder vil ændre bygningens udseende". Men Niras' forslag går netop ud på at styrke facaden og samtidig overholde de oprindelige facadeinddelinger. Facaden vil så ikke længere være nøjagtig ligesom bygget oprindeligt, men bygningens fredningsværdier vil være bevaret. Det er netop med den slags løsninger, at væsentlig kulturarv kan bevares.

Fremtidige affredninger?

Akademiraadet finder det yderst problematisk for dansk kulturarv, hvis affredningen af Vikingskibshallen kan danne præcedens. Fredningsloven er, efter rådets opfattelse, netop vedtaget for, at vi og kommende generationer kan passe på de vigtigste bygninger i Danmark uden at skele til skiftende tiders smag og behag. En fredning omfatter derfor alle forhold i en fredet bygning, så både arkitekturen, billedkunsten og den kunstneriske formgivning er sikret.

Når nu skaden er sket og Vikingskibshallen er affredet, vil Akademiraadet opfordre til, at Vikingskibshallen sikres og bevares som del af en ny helhed.

Med venlig hilsen
Akademiraadet

Milena Bonifacini
Formand